

PATRYK ANTOS

Uniwersytet WSB Merito w Poznaniu

Wydział Finansów i Bankowości

e-mail: antos.patryk2@gmail.com

TOMASZ SIKORA

Uniwersytet WSB Merito w Poznaniu

Wydział Finansów i Bankowości

e-mail: sikoratomasz59@gmail.com

Estoński CIT — optymalizacja podatkowa obciążona ryzykiem legislacyjnym jako alternatywna forma opodatkowania dochodów spółek

Streszczenie. W 2021 roku — pomimo obciążeń legislacyjnych — wprowadzono w Polsce nową formę opodatkowania działalności podmiotów gospodarczych: ryczałt od dochodów spółek. Bezpośrednią inspiracją do stworzenia tego ryczałtu był m.in. model opodatkowania osób prawnych obowiązujący w Estonii, stąd potocznie nazywany jest „estońskim CIT”. Istotą tej metody opodatkowania dochodów jest przesunięcie momentu powstania zobowiązania podatkowego do chwili faktycznego podziału zysków podatnika, co oznacza, że jak długo zyski są zatrzymane w spółce, opodatkowanie nie występuje. Zatrzymane zaś w spółce niepodzielone zyski mogą budować jej płynność finansową, a także być przeznaczone na reinwestycje. Taki system opodatkowania znacząco ułatwia prowadzenie działalności gospodarczej, zmniejszając zobowiązania podatkowe, a dodatkowo stanowi bodziec do dalszego rozwoju finansowanego wypracowywanym zyskiem.

Słowa kluczowe: estoński CIT, ryczałt od dochodów spółek, interpretacje podatkowe — problemy praktyczne, podatek dochodowy, ukryty zysk, wydatek niezwiązany z działalnością gospodarczą

<https://doi.org/10.58683/dnswsb.2031>

1. Wstęp

Ryczałt od dochodów spółek to alternatywna forma opodatkowania obowiązująca w Polsce od 1 stycznia 2021 roku, wprowadzona do ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Ustawa, 1992). Obciążeni tym podatkiem mają bowiem

możliwość wyboru nietradycyjnego systemu opodatkowania dochodów, który opiera się na funkcjonującym od 2000 roku w Estonii tzw. podatku od zysków dystrybuowanych (ang. DPT – *Distributed Profits Tax*)¹.

Istota tej metody opodatkowania dochodów sprowadza się do przesunięcia momentu powstania zobowiązania podatkowego do chwili faktycznego podziału zysków podatnika. Tak długo, jak zyski są zatrzymane w spółce, opodatkowanie nie występuje (Sarnowski & Łożykowski, 2021). Wyplata dywidendy w modelu estońskim CIT jest korzystniejsza podatkowo w porównaniu z klasycznymi zasadami podatku dochodowego (Sarnowski, Łożykowski & Domaszczyńska, 2020).

W sferze formalnej oznacza to, że nie ma potrzeby bieżącego dokonywania ewidencji dochodu dla celów podatkowych². Co istotne, obowiązkowe jest jedynie ujęcie momentu wypłaty zysku, i to niezależnie od formy, w jakiej ona następuje. Z kolei dla uchwycenia wypłacanego zysku nie jest konieczne prowadzenie klasycznej ewidencji podatkowej – wystarczająca jest ewidencja księgowa w oparciu o ustawę o rachunkowości (Ustawa, 1994).

Polskie przepisy początkowo zakładały możliwość przystąpienia do ryczału przez spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki akcyjne. Od 2022 roku ustawodawca rozszerzył adresatów nowego reżimu podatkowego o spółki komandytowe, komandytowo-akcyjne oraz proste spółki akcyjne.

Niezmienne pozostały jednak inne kryteria warunkujące możliwość przystąpienia do ryczału od dochodów spółek:

- struktura właścicielska;
- wartość przychodów i ich rodzaje;
- nakłady inwestycyjne lub wartość wynagrodzeń;
- zatrudnienie;
- rodzaj prowadzonej działalności, brak stanu likwidacji lub upadłości;
- sposób powstania podatnika;
- sporządzanie sprawozdań finansowych na podstawie polskich przepisów, z wyłączeniem MSR;
- zgłoszenie opodatkowania ryczałtem.

¹ Chcąc pobudzić wzrost gospodarczy, Estonia wprowadziła system zachęcający przedsiębiorców do zatrzymania zysków i inwestowania ich w swoje przedsiębiorstwa.

² Jak wskazują J. Sarnowski i A. Łożykowski: „Z reguły będzie to dywidenda, ale mogą to być także inne formy wypłaty zysku, np. ukryta wypłata zysku. Może ona przybrać formę nadwyżki ponad cenę rynkową usługi, odsetek, prowizji, udostępnienia majątku czy przekazania środków majątkowych w innej formie wspólnikom lub podmiotom powiązanym” (Sarnowski & Łożykowski, 2021, s. 87–89).

Celem niniejszego artykułu jest prezentacja i ocena opłacalności wprowadzenia w Polsce ryczału od dochodów spółek jako nowej i legalnej — pomimo obciążeń legislacyjnych — formy opodatkowania działalności podmiotów gospodarczych z uwzględnieniem podstaw prawnych i ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstwa XYZ Sp. z o.o.

XYZ Sp. z o.o. to przedsiębiorstwo korzystające z estońskiego rozwiązania od pierwszego dnia obowiązywania nowych przepisów. Na podstawie pozyskanych danych z resortu finansów można wyciągnąć wnioski, że badana spółka to reprezentatywne przedsiębiorstwo spośród firm, które decydowały się na wybór estońskiego CIT. Badana jednostka posiada wielkość przychodów, stan zatrudnienia i formę organizacyjno-prawną porównywalną do większości podatników korzystających z tego rozwiązania. Reprezentatywny charakter przedsiębiorstwa ustalono na podstawie sprawozdań finansowych i zeznań podatkowych jednostki³ z ogólnymi danymi wszystkich podatników pozyskanymi z resortu finansów (Ministerstwo Finansów, 2023a, 2023b, 2023c) i Krajowej Administracji Skarbowej (Odpowiedź, 2023a, 2023b, 2023c, 2023d, 2023e, 2023f, 2023g, 2023h, 2023i, 2023j)⁴.

Ryczałt od dochodów spółek jest zagadnieniem, które w polskim porządku prawnym pojawia się od 2021 roku. Zmiana warunków wejścia, stawki podatku i głównego założenia — obowiązkowego inwestowania, skutkuje brakiem aktualności w dostępnej literaturze. Nieliczne są pozycje literaturowe kompleksowo poruszające zagadnienia o ryczałcie od dochodów spółek. Rekomenduje się bieżącą i ciągłą analizę pojawiających się indywidualnych interpretacji podatkowych oraz wyroków (wraz z uzasadnieniami) sądów administracyjnych.

Mając na uwadze złożoność zagadnienia, jakim jest estoński CIT, konieczna jest znajomość procesu legislacyjnego dla ustawy wprowadzającej wraz z uzasadnieniem tego projektu oraz przewodnika Ministerstwa Finansów po ryczałcie od dochodów spółek. Przewodnik resortu w świetle obowiązującego prawa nie stanowi źródła prawa, natomiast jest sygnałem o kierunku działalności organów podatkowych.

Zaleca się, aby w przyszłych badaniach w zakresie opłacalności estońskiego CIT dokonano analizy obejmującej pięcioletni okres, w tym okres przystąpienia

³ Sprawozdania finansowe za okres od 2019 r. do 2023 r., zeznania podatkowe CIT-8 za 2019 r. i 2020 r. oraz zeznania podatkowe CIT-8E za lata 2021, 2022 i 2023.

⁴ W odpowiedzi na wniosek o udzielenie informacji publicznej dyrektorzy Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Lublinie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie i Zielonej Górze informowali, iż nie dysponują danymi we wskazanym we wniosku zakresie. Dyrektorzy wskazywali, że systemy informatyczne przez nich obsługiwane nie pozwalają na uzyskanie takich danych, sugerując, że żądane informacje mogą być w posiadaniu podległych urzędów skarbowych. DIAS w Krakowie w drodze decyzji odmówił udzielenia informacji publicznej. Sygnatury powyższych odpowiedzi, z uwagi na brak otrzymanych danych, nie zostały umieszczone w treści artykułu.

podmiotu do estońskiego CIT. Ustalenia związane z korektą wstępną oraz wstecznym rozliczeniem ewentualnej straty podatkowej mogą mieć wysokie znaczenie w ogólnej ocenie opłacalności wyboru ryczału od dochodów spółek.

Rekomendacje dla przedsiębiorców chcących skorzystać z estońskiego CIT powinny objąć informacje przede wszystkim o sposobie wykorzystywania składników majątku w przedsiębiorstwie. Analogicznie jak w badanej spółce, stopień wykorzystywania składników majątku (pojazdy samochodowe) może zaważyć na opłacalności zmiany formy opodatkowania.

Estoński CIT z uwagi na swoją konstrukcję, rosnącą liczbę wniosków o interpretacje podatkowe oraz zainteresowanie podatników wyzwała konieczność ciągłego doskonalenia i utrzymania na odpowiednio wysokim poziomie usług rachunkowych. Wymusza również bieżącą znajomość ustaw o KRS czy kodeksu spółek handlowych, do poprawnego ustalenia obowiązku podatkowego.

Ryczałt od dochodów spółek nie jest łatwym, lecz na pewno pasjonującym i niekiedy opłacalnym rozwiązaniem dla polskich podatników i księgowych.

2. Ogólna charakterystyka estońskiego CIT

2.1. Założenia systemowe

Wprowadzenie możliwości opodatkowania ryczałtem od dochodów spółek (kapitałowych) to z założenia rozwiązanie stymulujące rozwój i innowacyjność potrzebną do walki z kryzysem. Wdrożenie tzw. estońskiego CIT reklamowane było jako nowoczesny sposób opodatkowania, który promuje inwestycje i minimalizuje formalności przy rozliczeniu podatków, w konsekwencji zaś podatnicy korzystający z niego nie będą musieli opłacać podatku CIT ani w formie zaliczek (miesięcznych czy też kwartalnych) w trakcie całego roku, ani na koniec roku, tak długo jak nie wypłacają dywidendy. Adresatami promowanego rozwiązania byli podatnicy prowadzący działalność w formie spółek mogących skorzystać z estońskiego CIT. Miała to być odpowiedź na wiele problemów związanych z opodatkowaniem podatkiem dochodowym od osób prawnych na zasadach ogólnych (Guzek i in., 2022).

2.2. Zainteresowanie estońskim CIT

Ministerstwo Finansów w ocenie skutków regulacji w ustawie wprowadzającej estoński CIT (Ustawa, 2020) przewidywało, że z tej formy opodatkowania skorzysta 34,4 tys. podatników (Rządowe Centrum Legislacji, 2020). Wyliczenia resortu

finansów objęły kryteria według stanu prawnego obowiązującego w dniu wejścia w życie przepisów wprowadzających estoński CIT.

Przewidywania Ministerstwa Finansów co do zainteresowania podatników opodatkowaniem ryczałtem w pierwszym roku oraz po zmianie przepisów, w drugim roku, okazały się nietrafne. Zmiana przepisów nie spowodowała wzrostu zainteresowania firm proponowanym rozwiązaniem. Jedną z głównych barier były wątpliwości prawne, wynikające m.in. z interpretacji indywidualnych — w szczególności dotyczące ukrytych zysków czy też wydatków niezwiązanych z działalnością gospodarczą. Złożoność niejasnych przepisów, pułapki czyhające na przedsiębiorców, którzy odważyliby się na wybór ryczałtu od dochodów spółek, oraz katalog koniecznych do spełnienia warunków, a także wątpliwości rozstrzygane przez fiskusa na swoją korzyść skutecznie zniechęcały do wyboru tej metody opodatkowania. Nie bez znaczenia pozostaje także fakt ogłoszenia ustawy z minimalnym miesięcznym *vacatio legis*.

Kształtowanie się liczby podatników opodatkowanych ryczałtem od dochodów spółek prezentuje tabela 1.

Tabela 1. Liczba podatników opodatkowanych ryczałtem od dochodów spółek według stanu na wybrane dni

Forma prawna prowadzonej działalności	Liczba podatników według stanu na dzień						
	31 XII 2021	30 VI 2022	31 XII 2022	30 VI 2023	31 XII 2023	31 XII 2024	28 II 2025
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	505	Brak danych analitycznych w odniesieniu do poszczególnych form prawnych prowadzonej działalności.	8 687	12 125	Brak danych analitycznych w odniesieniu do poszczególnych form prawnych prowadzonej działalności.		
Spółka akcyjna	12		108	138			
Prosta spółka akcyjna	x		41	72			
Spółka komandytowa			227	322			
Spółka komandytowo-akcyjna			33	48			
Liczba podatników według stanu na dzień	517	7 758	9 099	12 715	14 541	19 037	20 802

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o materiały źródłowe pozyskane z Ministerstwa Finansów (2023a) oraz Otwarte Dane (2025)

Regulacje w pierwszym roku obowiązywania estońskiego CIT zabraniały wyboru tej formy opodatkowania w trakcie trwającego roku podatkowego. W 2021 roku podjęto jednak prace legislacyjne mające na celu liberalizację niektórych warunków związanych z przystąpieniem do reżimu podatkowego oraz zmianą obejmującą szstandarowe założenie, tj. zatrzymania zysków w przedsiębiorstwach poprzez ponoszenie nakładów inwestycyjnych. W efekcie wprowadzonej nowelizacji prawa podatkowego od 2022 roku nie tylko zrezygnowano z konieczności ponoszenia nakładów inwestycyjnych, ale rozszerzono odbiorców nowego reżimu

o spółki komandytowe, komandytowo-akcyjne, spółki akcyjne oraz proste spółki akcyjne. W uzasadnieniu zmian wskazano, że to przedsiębiorcy są w posiadaniu najlepszej wiedzy w zakresie sposobu przeznaczenia wolnych środków finansowych.

Ministerstwo Finansów z uwagi na niewielkie zainteresowanie nowym reżimem w pierwszym roku, równoległe do zmian legislacyjnych podjęło działania promujące nowy model podatkowy. Głównym atutem miały być oszczędności podatkowe i poprawa płynności finansowej (Masso, Meriküll & Vahter, 2011). Podejmowane działania resortu finansów okazują się niewystarczające, ponieważ w lutym 2025 roku (tj. w szóstym roku obowiązywania przepisów) z estońskiego CIT korzysta około 20,8 tys. podatników.

Przedsiębiorcy, którzy specjalizują się w stosowaniu i interpretowaniu prawa podatkowego, mogą stanowić pewien drogowskaz dla pozostałej grupy podatników. Wysoki odsetek wśród tej grupy zawodowej mógłby świadczyć o legitymizacji działań podejmowanych przez resort finansów. Kształtowanie się liczby przedsiębiorców, którzy dokonali wyboru ryczałtu, a świadczących usługi prawne, rachunkowe i doradztwa podatkowego prezentuje tabela 2.

Tabela 2. Liczba podatników opodatkowanych ryczałtem świadczących usługi prawne, rachunkowo-księgowe i doradztwa podatkowego, w ogólnej liczbie podatników stosujących ryczałt według stanu na wybrane dni

Stan na	Wiodąca działalność gospodarcza według kodu Polskiej Klasyfikacji Działalności		Procentowy udział podatników branży prawno-rachunkowej w liczbie podatników estońskiego CIT
	69.10.Z — Działalność prawnicza	69.20.Z — Działalność rachunkowo-księgowa, doradztwo podatkowe	
31 XII 2021	1	10	2,13%
30 VI 2022	26	341	4,73%
31 XII 2022	28	393	4,63%
30 VI 2023	35	513	4,31%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów źródłowych pozyskanych z Ministerstwa Finansów (2023a)

Dane liczbowe prezentowane w tabeli 2 wskazują, iż w pierwszych dwóch latach średnio ok. 4% wszystkich podatników opodatkowanych ryczałtem od dochodów spółek stanowili przedsiębiorcy w branży prawno-rachunkowej.

Przeprowadzając pogłębioną analizę wielkości podatników wybierających ryczałt od dochodów spółek, zwrócono się do poszczególnych izb administracji skarbowej o informację w zakresie statusu małego podatnika. Analogicznie jak w przypadku informacji o wielkości zatrudnienia, niektóre izby administracji skarbowej nie dysponowały takimi danymi. Celem przeprowadzonego badania

była weryfikacja założeń resortu finansów w zakresie adresatów nowych regulacji o estońskim CIT. Ministerstwo Finansów w uzasadnieniu do ustawy wprowadzającej zakładało, że największymi beneficjentami zostaną najmniejsi przedsiębiorcy.

Jednym z warunków przystąpienia do ryczałtu od dochodów spółek jest minimalne zatrudnienie. W przeprowadzonej analizie nad wyborem estońskiego CIT posłużono się pozyskanymi danymi o wysokości zatrudnienia w podmiotach opodatkowanych nowym reżimem (tabela 3).

Tabela 3. Liczba podatników opodatkowanych ryczałtem, w podziale na średnioroczny stan zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty, mających siedzibę na terytorium wybranych województw, według stanu na wybrane dni

Województwo	Średnioroczny stan zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty	Liczba podatników według stanu na dzień	
		31 XII 2021	31 XII 2022
Kujawsko-pomorskie	do 3	5	388
	od 4 do 10	0	25
	od 11 do 50	2	69
	powyżej 50	2	39
Świętokrzyskie	do 3	6	88
	od 4 do 10	5	62
	od 11 do 50	1	56
	powyżej 50	1	25
Warmińsko-mazurskie	do 3	1	37
	od 4 do 10	2	36
	od 11 do 50	1	26
	powyżej 50	1	11
Mazowieckie	do 3	42	569
	od 4 do 10	25	605
	od 11 do 50	39	523
	powyżej 50	10	257
Dolnośląskie	do 3	5	93
	od 4 do 10	12	138
	od 11 do 50	17	246
	powyżej 50	3	119

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów źródłowych pozyskanych z Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy (Odpowiedź, 2023p), Kielcach (Odpowiedź, 2023k), Olsztynie (Odpowiedź, 2023m), Warszawie (Odpowiedź, 2023n) i Wrocławiu (Odpowiedź, 2023o)

Tabela 3 objęła dane z Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy, Kielcach, Olsztynie, Warszawie i we Wrocławiu, które były w posiadaniu danych i przekazały je na potrzeby badań. Z przeprowadzonej próby określono, że w pierwszym

roku obowiązywania przepisów dotyczących estońskiego CIT ze wszystkich spółek stosujących nowy reżim około 57% stanowiły podmioty zatrudniające do 10 osób (w przeliczeniu na pełne etaty). Pozostałe jednostki zatrudniały powyżej 10 osób. W drugim roku obowiązywania ryczałtu wskaźnik ten wzrósł do blisko 60%. Badanie stanu zatrudnienia oparte zostało na próbie pięciu województw. Pozostałe izby administracji skarbowej nie dysponowały takimi danymi lub odmówiły udzielenia informacji.

Podstawowym założeniem resortu było adresowanie rozwiązania podatkowego do najmniejszych podatników. Badaniu poddano liczbę beneficjentów tego rozwiązania, którzy posiadali status małego podatnika, co obrazuje tabela 4, a w ujęciu graficznym wykres 1.

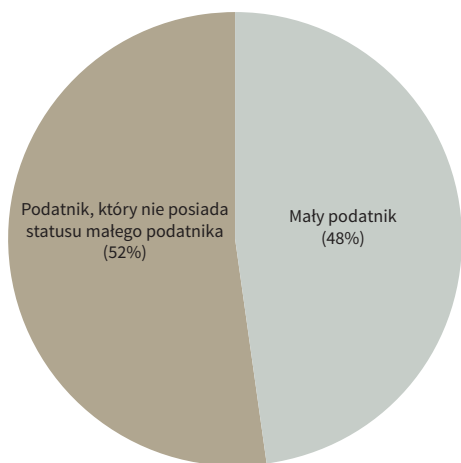
Tabela 4. Liczba podatników opodatkowanych ryczałtem, posiadających status małego podatnika w liczbie podatników ogółem, mających siedzibę na terytorium wybranych województw, według stanu na wybrane dni

Województwo	Liczba podatników posiadających status małego podatnika, którzy złożyli roczne zeznania podatkowe za rok ubiegły		Liczba podatników ogółem według stanu na wybrane dni	
	w 2022 roku	w 2023 roku	31 XII 2021	31 XII 2022
Kujawsko-pomorskie	9	499	9	521
Świętokrzyskie	3	138	13	231
Warmińsko-mazurskie	1	3	5	117

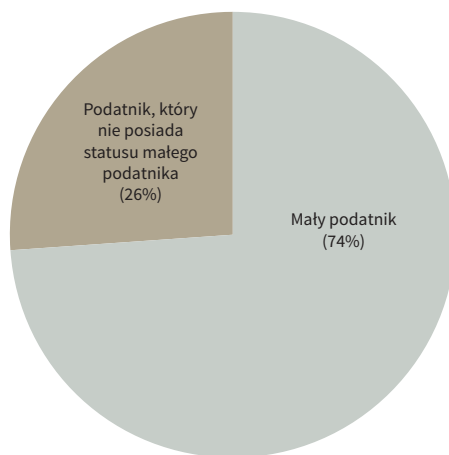
Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów źródłowych pozyskanych z Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy, Kielcach i Olsztynie (Odpowiedź, 2023p, 2023k, 2023m)

Wysoki odsetek małych podatników w liczbie ogółem sygnalizowałby o punktowej (trafnej) reformie podatkowej. Na podstawie danych zaprezentowanych w tabeli 4 oraz na wykresie 1 można stwierdzić, że w pierwszym roku obowiązywania ryczałtu 48% podatników stosujących estoński CIT w województwach kujawsko-pomorskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim posiadało status małego podatnika. Z kolei w drugim roku liczba ta wzrosła do blisko 74%, co obrazuje wykres 2. Świadczy to o trafności reformy podatkowej.

Zmiana formy opodatkowania, która zakładała odroczenie w czasie zapłaty podatku dochodowego, przyczyniła się do zmniejszenia wpływów w budżecie państwa i w jednostkach samorządu terytorialnego. W uzasadnieniu projektu ustawy wprowadzającej założono, że w pierwszym trzyletnim okresie wpływy z podatku CIT spadną, natomiast w 2024 roku osiągną poziom sprzed reformy, a od kolejnego roku będą rosnąć. Z analizy sprawozdania z wykonania budżetu państwa wynika, że wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych w latach 2020–2022 rosły

Wykres 1. Status podatników z woj. kujawsko-pomorskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego, którzy złożyli zeznania CIT-8E za 2021 rok
Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 4

Wykres 2. Status podatników z woj. kujawsko-pomorskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego, którzy złożyli zeznania CIT-8E za 2022 rok
Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 4

w stosunku do roku ubiegłego. W roku 2023 dochody z tytułu podatku CIT spadły, a szacunkowe wykonanie budżetu za 2024 rok także przedstawia spadek wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych. Przewidywania resortu okazały się zatem nietrafne.

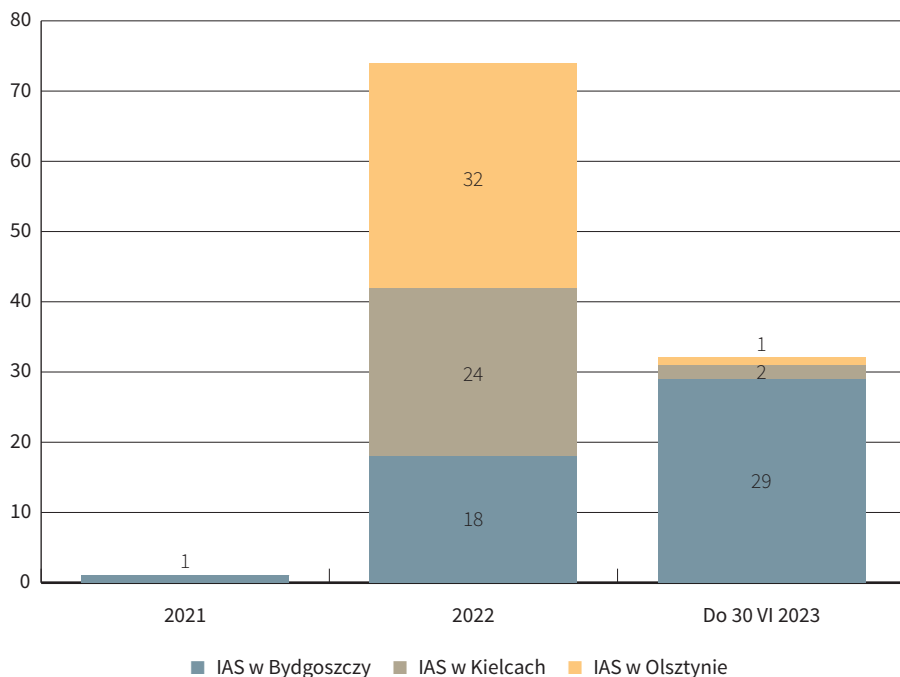
Obserwacja praktyki organów podatkowych pozwala wysunąć wnioski, iż podatnicy, którzy w roku ubiegłym odprowadzali należne zaliczki na podatek dochodowy, ale nie czynili tego z różnych względów w roku bieżącym — mają wysokie szanse kontroli rozliczenia. Podyktowane to jest ryzykiem nieuiszczenia należnego podatku wbrew przepisom. Dokonując analizy, jak brak wpłat bieżących zaliczek na podatek dochodowy — w związku z przejściem na estoński CIT — wpłynął na przeprowadzane przez organy podatkowe czynności sprawdzające lub kontrole podatkowe, wystąpiono do Izby Administracji Skarbowej o udostępnienie danych w tym zakresie. Stanowisko zajęły Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy, Kielcach oraz Olsztynie, prezentując liczbę podatników, wobec których podległe organy podatkowe wszczęły czynności sprawdzające lub kontrole podatkowe w zakresie przedmiotu i podstawy opodatkowania estońskim CIT w podziale na poszczególne lata (tabela 5, w ujęciu graficznym wykres 3).

Tabela 5. Liczba podatników opodatkowanych ryczałtem, wobec których organy podatkowe podległe wybranym IAS wszczęły czynności sprawdzające lub kontrole podatkowe w zakresie ustalenia przedmiotu i podstawy opodatkowania ryczałtem

Organy podatkowe podległe	Liczba podatników opodatkowanych ryczałtem, wobec których organy podatkowe wszczęły czynności sprawdzające lub kontrole podatkowe w zakresie przedmiotu i podstawy opodatkowania ryczałtem			
	2021	2022	2023*	Razem
IAS w Bydgoszczy	1	18	29	48
IAS w Kielcach	0	24	1	25
IAS w Olsztynie	0	32	2	34

*Do 30 czerwca 2023 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów źródłowych pozyskanych z Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy, Kielcach i Olsztynie (Odpowiedź, 2023p, 2023k, 2023m)

Wykres 3. Liczba podatników opodatkowanych ryczałtem, wobec których organy podatkowe wszczęły czynności sprawdzające lub kontrole podatkowe w zakresie przedmiotu i podstawy opodatkowania ryczałtem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 5

Z danych liczbowych prezentowanych w tabeli 5 i na wykresie 3 wynika, iż zwiększone czynności kontrolne Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy – względem podatników opodatkowanych estońskim CIT – już w pierwszym roku

obowiązywania przepisów polegały na weryfikowaniu przedmiotu i podstawy opodatkowania, tj. wystąpiły przed złożeniem zeznania podatkowego za ten rok. Do połowy 2023 roku Izba Administracji Skarbowej w Bydgoszczy wszczęła czynności sprawdzające lub kontrole podatkowe wobec kilkunastu podmiotów więcej niż w całym poprzednim roku, co przedstawia wykres.

Urzędy skarbowe podległe Izbie Administracji Skarbowej w Olsztynie skontrolowały do pierwszej połowy 2023 roku 29% wszystkich spółek rozliczających się na zasadach estońskiego CIT. Niewielka liczba przeprowadzonych czynności kontrolnych przez urzędy skarbowe w 2023 roku (według danych na 30 czerwca 2023 r.) może być podyktowana wydłużeniem terminu składania zeznań podatkowych za rok 2023 do dnia 30 czerwca 2023 r.

W przeprowadzonych badaniach ujawniono, że w okresie od dnia wejścia w życie przepisów o ryczałcie do dnia 30 kwietnia 2024 roku Krajowa Informacja Skarbowa wydała 1 061 indywidualnych interpretacji podatkowych obejmujących estoński CIT, co oznacza, że w wskazanym wyżej okresie wydawała średnio jedną interpretację dziennie, co oddaje stopień złożoności przepisów o ryczałcie od dochodów spółek.

2.3. Interpretacje podatkowe — problemy praktyczne

W odpowiedzi na wydawane negatywne interpretacje podatkowe podatnicy sięgali nierzadko po możliwość zmiany interpretacji indywidualnej przed sądami administracyjnymi. W zakresie przepisów o estońskim CIT poddano analizie wybrane wyroki wojewódzkich sądów administracyjnych oraz jedyne orzeczenie w tym zakresie wydane przez Naczelny Sąd Administracyjny.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach (Wyrok, 2023b) uchylił 12 maja 2023 roku zaskarżoną interpretację podatkową, w której organ stał na stanowisku, że każdorazowe udzielenie pożyczki przez podatnika opodatkowanego ryczałtem od dochodów spółek będzie uznane za ukryty zysk, jeżeli pożyczkobiorcą będzie jednostka powiązana z udziałowcem podatnika. Odmienne stanowisko w wydanym orzeczeniu zajął Wojewódzki Sąd Administracyjny, który stwierdził, że udzielenie pożyczki na zasadach rynkowych w związku z finansowaniem działalności operacyjnej nie wyczerpuje znamion ukrytego zysku.

Podatnik, który dokonał wyboru zmiany formy opodatkowania i przystąpienia do reżimu podatkowego w trakcie roku podatkowego, złożył zawiadomienie (ZAW-RD) o wyborze opodatkowania ryczałtem do właściwego naczelnika urzędu skarbowego, w terminie trzech miesięcy zamknął księgi rachunkowe i sporządził sprawozdanie finansowe oraz wystąpił z wnioskiem o interpretację indywidualną z potwierdzeniem słuszności podjętych decyzji w realizacji do skutecznego przej-

ścia na estoński CIT. Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej (KIS) w wydanej interpretacji indywidualnej uznał, że podatnik powinien w pierwszej kolejności dokonać zamknięcia ksiąg wraz ze sporządzeniem sprawozdania finansowego, a dopiero później złożyć zawiadomienie o przystąpieniu do ryczału, tj. w ciągu pierwszego miesiąca, w którym podatnik chciałby zostać opodatkowany nowym reżimem.

Stanowisko dyrektora KIS podtrzymał w wyroku z 29 sierpnia 2023 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (Wyrok, 2023g). Prawomocne orzeczenie WSA wywołało niemałe zainteresowanie branżowej prasy i doradców podatkowych. Zgodnie z podjętymi szacunkami przyjęcie takiej wykładni mogło zagrozić tysiącom podatników, którzy wybrali opodatkowanie ryczałem w trakcie roku obrotowego. Ministerstwo Finansów niezwłocznie wydało interpretację ogólną 25 stycznia 2024 roku (Interpretacja, 2024) – zmieniając w ten sposób interpretacje indywidualne – w zakresie prawidłowej kolejności działań podejmowanych przez podatników w celu przystąpienia do ryczału w trakcie trwającego roku obrotowego.

Najem składników majątku od udziałowców nie tylko budzi wątpliwości wśród podatników, ale także wydaje się niewystarczająco jasny wśród składów orzekających. W sytuacjach, w których udziałowiec nie wnosi do prowadzonej spółki składników majątku, lecz decyduje się na jego najem i czerpanie korzyści w ten sposób, w świetle KIS stanowi to ukryty zysk. Stanowisko w sprawie zajął m.in. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach (Wyrok, 2023c), który uznał, że niewyposażenie udziałowca spółki w niezbędne aktywa było celowe, a interpretacja miała służyć optymalizacji podatkowej. Sąd wskazał, że KIS powinien odmówić wydania interpretacji, a sam nie wskazał, czy takie działanie winno być uznane za ukryty zysk. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Łodzi (Wyrok, 2023d) uznał, że działanie podatnika należy uznać za ukryty zysk niezależnie od tego, czy transakcja odbędzie się w warunkach rynkowych. Miesiąc później także WSA w Łodzi wydał wyrok z dnia 23 marca 2023 roku (Wyrok, 2023e) w podobnej sprawie, w której zajął odmienne stanowisko. Sąd wskazał, że ustawa nie reguluje sytuacji, w której podatnik otrzymuje w ramach najmu składniki majątku wskutek niewyposażenia go w niezbędne aktywa. Reasumując, w zakresie wynajmu składników majątku przez wspólników do spółki opodatkowanej ryczałem sądy nie zajęły dotychczas jednolitego stanowiska.

Począwszy od pierwszych rozliczeń w estońskim CIT, wątpliwości budziły przepisy w zakresie definicji wydatku na potrzebę obliczenia ryczału od wydatków związanych z używaniem samochodów osobowych przez udziałowców spółki. Analogicznie jak w innych sprawach, stanowisko zajął Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gdańsku (Wyrok, 2023f). Sąd podtrzymał zaskarżoną interpretację, uznając, że za wydatek należy rozumieć wartość brutto dokumentu niezależnie

od prawa do odliczenia podatku VAT, a nie tak jak uznawała spółka skarżąca — wartość netto powiększoną o nieodliczony podatek VAT. Wojewódzki Sąd Administracyjny zwrócił natomiast uwagę, że wydał orzeczenie w oparciu o językową wykładnię słowa „wydatek”, ponieważ przepisy ustawy podatkowej i ustawy rachunkowej nie definiują tego pojęcia.

Na brak definicji ustawowej pojęcia, które podlega opodatkowaniu, zwrócił uwagę także Naczelny Sąd Administracyjny, który w wyroku z dnia 11 lipca 2023 roku (Wyrok, 2023a) podkreślił, że brak definicji wydatku niezwiązanego z działalnością gospodarczą stanowi naruszenie konstytucyjnego wymogu określenia podstawy opodatkowania przez ustawodawcę. Wydatek niezwiązany z działalnością gospodarczą to jedna z kategorii dochodu podlegająca opodatkowaniu. Ustawodawca nie zdecydował się jednak na określenie definicji tego pojęcia.

Resort finansów w przygotowanym przewodniku do ryczału od dochodów spółek (Ministerstwo Finansów, 2021) wskazuje, że w przypadku wydatków niezwiązanych z działalnością gospodarczą można posiłkować się przeciwieństwem definicji kosztu uzyskania przychodu określonej w klasycznym podatku dochodowym (art. 15 ust. 1 ustawy o CIT). Do przykładowego katalogu takich wydatków resort finansów zaklasyfikował m.in. wszelkiego rodzaju kary, mandaty i grzywny w postępowaniu administracyjnym oraz odsetki od zaległości podatkowych.

Zauważyć należy, iż zgodnie z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Konstytucją RP, określenie przedmiotu i podstawy opodatkowania powinno nastąpić w drodze ustawy. Niedopuszczalne jest określenie podstawy podatku w akcie prawnym niższego rzędu, a w szczególności konstytucja nie przewiduje możliwości określenia podstawy i przedmiotu opodatkowania w drodze przewodnika wydanego przez Ministra Finansów.

W badaniu zwrócono także uwagę na brak jednolitego stanowiska KIS w zakresie wydatków niezwiązanych z działalnością gospodarczą. KIS zaprezentował stanowisko w wydanej 17 stycznia 2023 roku interpretacji indywidualnej (Interpretacja, 2023a) dla spółki trudniącej się transportem oraz spedycją, w którym uznaje za wydatki niezwiązane z działalnością wszelkie kary i opłaty umowne na rzecz podmiotów niepowiązanych, a wynikające między innymi z opóźnień w transporcie, co w ocenie podatnika nie jest przez niego zawinione. Organ przyrównuje opłaty dodatkowe na rzecz innych kontrahentów podatnika do kar i grzywien w postępowaniu karnym, w analogii do tych wskazanych w przewodniku do ryczału Ministerstwa Finansów. Organ uznał tym samym, że wydatki te będą podlegały opodatkowaniu.

19 stycznia 2023 roku organ wydał interpretację indywidualną (Interpretacja, 2023b) dla podatnika także specjalizującego się w branży transportowo-spedycyjnej. Organ w drugiej interpretacji dokonał odmiennej wykładni przepisów prawa.

Zauważono, że „kwestię klasyfikacji na gruncie przepisów o ryczałcie od dochodów spółek danego wydatku lub kosztu niezwiązanego z działalnością gospodarczą należy rozpatrywać indywidualnie, w odniesieniu do konkretnego opisu stanu faktycznego / zdarzenia przyszłego i okoliczności sprawy. W analizowanej sprawie wydatki wynikające z otrzymanych not obciążeniowych (...) nie będą stanowić wydatków niezwiązanych z działalnością gospodarczą (...). Są bowiem wydatkami ponoszonymi w toku podstawowej działalności gospodarczej spółki, polegającej na świadczeniu usług transportowych i spedycyjnych. Wykazują zatem związek z prowadzoną działalnością gospodarczą”. Ustawowe określenie definicji wydatku niezwiązanego z działalnością gospodarczą pozwoliłoby jednoznacznie określić granicę w klasyfikacji wydatków do tych zaliczanych do podstawy opodatkowania w przypadku otrzymywanych kar. Zgodnie z przewodnikiem do ryczału kary będące przedmiotem postępowania karnego (administracyjnego), mające charakter sankcyjny i wynikające z niewywiązywania się z obowiązków ustawowych wobec państwa lub naruszenia przepisów – podlegałyby opodatkowaniu ryczałtem od dochodów spółek. Kary otrzymane przez podatnika od kontrahenta, a wynikające z opóźnień, niewłaściwego wykonania zlecenia lub specyfiki branży, niebędące następstwem naruszenia przepisów prawa w myśl korzystnej interpretacji, np. niewynikające z naruszenia przepisów ustawy prawo o ruchu drogowym – nie byłyby klasyfikowane do wydatków niezwiązanych z działalnością gospodarczą.

Reasumując, Krajowa Informacja Skarbowa oraz wojewódzkie sądy administracyjne przedstawiają niekiedy odmienne stanowiska przy podobnym stanie faktycznym. W wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów zaprezentowano ogólne założenia do propozycji zmiany ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, które są „techniczne, porządkujące i doprecyzowujące brzmienie przepisów, w tym w szczególności (...) wprowadzenie regulacji precyzujących zasady opodatkowania ryczałtem od dochodów spółek w celu usprawnienia stosowania opodatkowania według tej formy”⁵. Wprowadzenie projektu założono w III/IV kwartale 2024 roku. Weryfikując natomiast porządek obrad Sejmu do końca 2024 roku, próżno szukać informacji o planowanych działaniach legislacyjnych w tym zakresie. W zależności od charakteru zmian można by sądzić, że zmiana przepisów o estońskim CIT, doprecyzowująca ich brzmienie mogłaby wpłynąć pozytywnie na kształtowanie jednolitej linii orzeczniczej w zakresie ryczału od dochodów spółek.

⁵ Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. (2024). Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw. <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-podatku-dochodowym-od-osob-fizycznych-ustawy-o-podatku-dochodowym-od-osob-prawnych-oraz-niektorych-innych-ustaw>.

3. Analiza podatkowa obejmująca symulację modelu estońskiego za okres poprzedzający wprowadzenie reżimu do porządku prawnego na przykładzie XYZ Sp. z o.o.

W opracowaniu dobrano metody badawcze adekwatne do problemu pracy. Zastosowano metody analiz porównawczych zjawisk i procesów. Posłużono się informacjami pozyskanymi od zarządu spółki poddanej analizie oraz wykorzystano udostępnione dane z zeznań podatkowych oraz sprawozdań finansowych. Do prawidłowej klasyfikacji danych konieczna okazała się znajomość ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz dostępnych interpretacji podatkowych i wyroków administracyjnych w tym zakresie. Wykorzystano również dostępną literaturę przedmiotu.

Analizę opłacalności ryczałtu od dochodów spółek przeprowadzono na przykładzie przedsiębiorstwa działającego w branży gastronomicznej w Poznaniu. Spółka podlega estońskiemu CIT od pierwszego dnia obowiązywania przepisów, tj. od 1 stycznia 2021 roku. Przeprowadzone badanie objęło okres opodatkowania ryczałtem od dochodów spółek od stycznia 2021 roku do grudnia 2023 roku. Z uwagi na to, że okres opodatkowania ryczałtem przypadł na czas trwającej pandemii COVID-19, wojny w Ukrainie, wysokiej inflacji i kryzysu energetycznego (wzrost cen energii elektrycznej), w celu przygotowania badania jak najbardziej wolnego od zniekształceń społeczno-gospodarczych podjęto decyzję o rozszerzeniu okresu badania o lata 2019–2020. Przyjęto założenia estońskiego CIT (przepisy obowiązujące w brzmieniu w pierwszym roku) na dwa lata przed jego wprowadzeniem. Spółka XYZ Sp. z o.o. (dalej: spółka badana) przekazała w tym celu swoje dane finansowe i w oparciu o nie przeprowadzono symulację estońskiego modelu na lata 2019–2020.

Poddana badaniu spółka osiągnęła za 2019 rok zysk bilansowy i dochód podatkowy, od którego odprowadzała na bieżąco zaliczki na podatek dochodowy. Rok 2020 w związku z pandemią COVID-19 i łączącymi się z tym obostrzeniami przyczynił się do czasowego zamknięcia lokalu, a tym samym spółka poniosła stratę bilansową i podatkową za ten okres. W przypadku przystąpienia do estońskiego CIT prawodawca dopuścił możliwość rozliczenia poniesionych strat podatkowych u podatnika z wcześniej wypracowanych zysków.

Osoba prawna otrzymuje prawo do rozliczenia dotychczas nierozliczonej straty podatkowej, w całości bez względu na jej wielkość, do osiągniętego dochodu w ostatnich dwóch latach podatkowych poprzedzających pierwszy rok stosowania estońskiego CIT. W przypadku, gdy podatnik w ostatnich dwóch latach poprzedzających pierwszy rok stosowania ryczałtu osiągnął stratę po-

datkową lub dochód niższy niż nierozliczone straty, w momencie skutecznego przejścia na estoński CIT traci on prawo do późniejszego rozliczenia tych strat. Spółka, która ma prawo w dowolnym okresie przerwać stosowanie ryczału i powrócić do klasycznego podatku dochodowego szybciej niż przed upływem czterech lat stosowania reżimu, nie może już rozliczać wcześniejszych strat podatkowych. Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych reguluje kwestie podatnika, który zakończył opodatkowanie ryczałtem przed upływem czteroletniego okresu, a skorzystał w momencie przystąpienia do reżimu z prawa do wcześniejszego rozliczenia strat. Stosownie do treści art. 7 ust. 7–8 ustawy o CIT podatnik, który nie dotrzyma warunku stosowania przepisów o ryczałcie przez okres czterech lat podatkowych, zobowiązany jest do zapłaty podatku wraz z należnymi odsetkami za zwłokę (Oleksy & Szot, 2023). Zarząd XYZ Sp. z o.o. podjął decyzję o wstecznym rozliczeniu straty podatkowej za 2020 rok z wypracowanym zyskiem w roku 2019, co umożliwiły przepisy związane z przystąpieniem do estońskiego CIT.

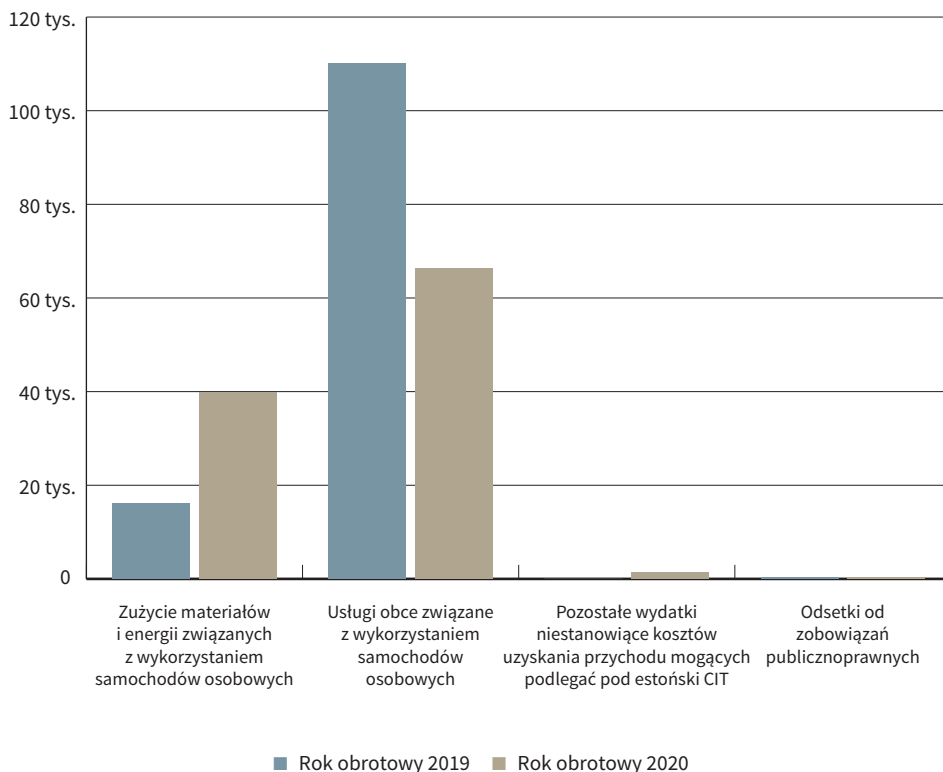
Spółka została poddana analizie za okres 2019–2023. W latach 2019–2020 przyjęto założenia estońskiego CIT z 2021 roku na rzeczywiste dane finansowe podmiotu. Wyodrębniono z ksiąg rachunkowych informacje o zdarzeniach gospodarczych, mających wpływ na należny ryczałt. Zarząd spółki w działalności wykorzystuje samochody osobowe, do których nie prowadził szczególnej ewidencji przebiegu pojazdu (Safian, 2023). Wszelkie wydatki z nimi związane, jak np. zakup paliwa, wymiana opon, koszt ubezpieczenia komunikacyjnego czy usługi serwisowe i naprawy, zostały wydzielone i zaklasyfikowane do podstawy opodatkowania. Ustalenia prezentuje tabela 6, a w ujęciu graficznym wykres 4.

Tabela 6. Informacja o zaewidencjonowanych wydatkach w księgach rachunkowych, podlegających opodatkowaniu estońskim CIT przedsiębiorstwa XYZ Sp. z o.o. w latach 2019–2020 (w zł)

Rodzaj wydatku		Rok obrotowy 2019	Rok obrotowy 2020
1.	Zużycie materiałów i energii związanych z wykorzystaniem samochodów osobowych*	16 218,14	39 827,98
2.	Usługi obce związane z wykorzystaniem samochodów osobowych*	110 141,48	66 355,98
3.	Pozostałe wydatki niestanowiące kosztów uzyskania przychodu mogących podlegać pod estoński CIT	0,00	1 451,20
4.	Odsetki od zobowiązań publicznoprawnych	233,54	280,82
5.	Podstawa opodatkowania — 50% wartości z poz. 1 i 2 oraz 100% poz. 3 i 4	63 413,35	54 824,00
6.	Hipotetyczny estoński CIT (15%)	9 512	8 224

*Zawiera podatek VAT

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zestawienia obrotów i sald XYZ Sp. z o.o.

Wykres 4. Informacja o wielkości i rodzaju zaewidencjonowanych wydatków w księgach rachunkowych, podlegających opodatkowaniu estońskim CIT przedsiębiorstwa XYZ Sp. z o.o. w latach 2019–2020 (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 6

Z danych liczbowych prezentowanych w tabeli 6 i na wykresie 4 wynika, iż poddane badaniu przedsiębiorstwo — na potrzeby hipotetycznego estońskiego CIT za 2019 i 2020 rok — musiałoby uwzględnić do podstawy opodatkowania najwięcej wydatków z tytułu usług obcych związanych z wykorzystywaniem samochodów osobowych. Z kolei odsetki od zobowiązań publicznoprawnych miałyby marginalny charakter w podstawie opodatkowania.

Analiza za lata 2019–2020 estońskiego modelu w poddanym analizie przedsiębiorstwie zakłada ustalenie hipotetycznego estońskiego CIT w wysokości odpowiednio 9 512 zł oraz 8 224 zł. W klasycznym modelu podatku dochodowego rozpatrywana spółka odprowadziła do organu podatkowego z tytułu podatku CIT odpowiednio 44 757 zł za 2019 rok oraz 0 zł za 2020 rok.

XYZ Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością przystąpiła do opodatkowania ryczałtem od dochodów spółek od 1 stycznia 2021 roku. Z uwagi na konieczność

zamknięcia ksiąg rachunkowych do 31 marca 2024 roku spółka posiada dane finansowe za pełne trzy lata podatkowe stosowania ryczału od dochodów spółek.

W tabeli 7 zaprezentowano kalkulację ryczału od dochodów spółek za okres 2021–2023 z uwzględnieniem kategorii dochodów podlegających opodatkowaniu.

W pierwszym roku opodatkowania ryczałtem największy udział w podstawie opodatkowania miały ukryte zyski. W skład ukrytych zysków spółka zaklasyfikowała czynsz inicjalny dla samochodu osobowego wykorzystywanego przez członka zarządu, będącego jednocześnie wspólnikiem spółki. Zgodnie z przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych połowa wydatków (wraz z naliczonym podatkiem VAT) podlega opodatkowaniu jako ukryty zysk. W 2021 roku do ukrytych zysków zaliczono wypłacone w I kwartale wynagrodzenia dla zarządu z tytułu pełnienia funkcji, powyżej limitu pięciokrotności. W kolejnych okresach (2022–2023) w ukrytych zyskach spółka ewidencjonowała głównie wydatki związane z wykorzystywaniem samochodów osobowych. Do przykładowego katalogu wydatków zalicza się między innymi: paliwo, koszty ubezpieczenia pojazdu, leasing operacyjny (w części kapitałowej i odsetkowej), opłaty serwisowe, części do pojazdów (oleje, smary, opony), koszty przejazdu autostradami.

Z uwagi na podlegające opodatkowaniu wydatki w kwocie brutto, należy pamiętać o obniżonej stawce VAT na paliwa w okresie od 1 lutego 2022 roku do 31 grudnia 2022 roku. W okresie 11 miesięcy roku obrotowego obowiązywała obniżona stawka VAT z 23% do 8%. Preferencyjna stawka VAT była podyktowana rosnącymi cenami energii i wysokim wskaźnikiem CPI. Działania rządu w pewnym okresie czasu pozwoliły na obniżenie cen paliw, co przełożyło się w XYZ Sp. z o.o. na obniżone wydatki z tytułu wykorzystania samochodów osobowych (ukrytych zysków).

Kalkulację należnego ryczału w poddanym analizie przedsiębiorstwie w latach 2021–2023 przedstawia tabela 7.

Tabela 7. Kalkulacja należnego ryczału w przedsiębiorstwie XYZ Sp. z o.o. za okres 2021–2023 (w zł)

Dochód podlegający opodatkowaniu ryczałtem	2021	2022	2023
Ukryte zyski	205 576,37	38 760,17	98 787,90
Wydatki niezwiązane z działalnością gospodarczą	1 554,62	11 067,84	2 999,18
Nieujawnione operacje gospodarcze	4 299,36	0,00	0,00
Podstawa opodatkowania	211 430,35	49 828,01	101 787,08
Estoński CIT (15% / 10%)	31 715	4 983	10 179

Źródło: Opracowanie własne na podstawie deklaracji CIT-8E przedsiębiorstwa XYZ Sp. z o.o. za lata 2021–2023

W 2021 i 2023 roku rozpatrywana spółka utrzymywała podobny poziom wydatków niezwiązanych z działalnością gospodarczą. Incydentalny ich wzrost w 2022 roku spowodowany był wybuchem wojny w Ukrainie. XYZ Sp. z o.o., dokonując zakupu niezbędnych środków higienicznych, opatrunkowych i medycznych, wydatkowała środki niezwiązane z prowadzoną działalnością gospodarczą. Zgodnie z wprowadzonym rozporządzeniem spółki opodatkowane estońskim CIT zostały zwolnione z poboru podatku od tych wydatków. Aby skorzystać ze zwolnienia, spółki były zobligowane do przekazania pomocy za pośrednictwem zarejestrowanych organizacji rządowych (np. RARS) lub pozarządowych. W przypadku badanej spółki środki te były także przekazywane bezpośrednio Ukraińcom powracającym do swojego kraju. Działania te powodowały jednak konieczność rozpoznania dochodu podlegającego opodatkowaniu.

Zgodnie z przewidywaniami Ministerstwa Finansów dochód z tytułu nieujawnionych operacji gospodarczych wystąpił marginalnie. Spółka rozpoznała i opodatkowała ten rodzaj dochodu tylko w pierwszym roku obowiązywania przepisów.

Dokonując oceny zapłaconego ryczałtu, należy wziąć pod uwagę regulacje prawne dotyczące pierwszego roku obowiązywania estońskiego CIT o podwyższonej stawce podatku o 5 punktów procentowych. Średnia podstawa opodatkowania za pierwszy trzyletni okres stosowania ryczałtu kształtuje się na poziomie około 120 tysięcy złotych, co jest wynikiem zapłaty czynszu inicjalnego w pierwszym roku opodatkowania ryczałtem.

XYZ Sp. z o.o., osiągnęła odpowiednio ok. 0,5 mln zł zysku (w 2019 r.) oraz 0,9 mln straty (w 2020 r.). W pierwszym okresie spółka wykazała należny podatek dochodowy w kwocie 44 757 zł, który został w całości skorygowany o powstałą w kolejnym roku podatkowym stratę. W przypadku kontynuacji opodatkowania w ramach klasycznego podatku dochodowego spółka poniesioną stratę mogłaby rozliczyć w ciągu kolejnych pięciu lat podatkowych.

Z przedstawionej symulacji spółka w 2019 roku odprowadziłaby 9 512 zł estońskiego CIT, natomiast w kolejnym roku — 8 224 zł. Średnie roczne obciążenie podatkowe kształtuje się na poziomie 8 868 zł. Otrzymane wielkości ryczałtu są podobne dla obu lat podatkowych, niezależnie od spadku przychodów w 2020 roku wywołanych pandemią COVID-19.

W okresie 2021–2023 spółka nie prowadzi ewidencji kosztów niepodatkowych, a na potrzeby symulacji hipotetycznego klasycznego CIT można uznać, iż wynik bilansowy byłby tożsamy z podatkowym.

Informację o przychodach i kosztach bilansowych oraz wynik finansowy brutto za okres 2021–2023 przedsiębiorstwa XYZ Sp. z o.o. prezentuje tabela 8. Wskazana tabela obejmuje także informacje o należnym ryczałcie od dochodów spółek oraz o hipotetycznym klasycznym podatku dochodowym.

Tabela 8. Informacja o przychodach, kosztach i wyniku w ujęciu bilansowym przedsiębiorstwa XYZ Sp. z o.o. w latach 2021–2023 (w zł)

Kategoria	2021	2022	2023
Przychody bilansowe	4 377 957	6 286 343	6 221 055
Koszty bilansowe	4 789 131	5 663 165	6 404 034
Wynik finansowy brutto	-411 174	623 178	-182 978
Hipotetyczny klasyczny CIT	0	56 086	0
Estoński CIT (15% / 10%)	31 715	4 983	10 179

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych XYZ Sp. z o.o. za lata 2021–2023

Przyjmując założenia estońskiego CIT na okres pięcioletni (2019–2023), poddana analizie spółka odprowadziłaby do fiskusa 64 613 zł należnego ryczału za ten okres. W analogicznym okresie spółka, kontynuując opodatkowanie według klasycznych zasad podatkowych, dokonałaby zapłaty ryczału tylko za 2019 rok w kwocie 44 757 zł. Analizowana spółka we wszystkich poddanych badaniu latach — z wyjątkiem roku 2022 — poniosła stratę, co nie spowoduje powstania należnego podatku. W 2022 roku spółka mogłaby umniejszyć wykazany dochód o stratę z 2020 i 2021 roku. Należy mieć na uwadze, że przystąpienie do estońskiego CIT spowodowało oszczędność podatkową w wysokości 44 757 zł z tytułu wstecznego rozliczenia straty z 2020 roku od dochodu za rok 2019.

Zarząd spółki, chcąc zmniejszać obciążenia podatkowe spółki, winien dokonać przeglądu wydatków związanych z wykorzystaniem samochodów osobowych. Na należny ryczałt w analizowanym okresie w 96,00% wpływają ukryte zyski, które to w przeważającej większości zawierają wydatki związane z pojazdami. W przypadku prowadzenia ewidencji przebiegu pojazdów lub likwidacji floty samochodowej spółka będąca opodatkowana ryczałtem w latach 2019–2023 odprowadziłaby (na podstawie symulacji na lata 2019–2020) 2 585 zł należnego ryczału, co pozwala ustalić średni miesięczny ryczałt w kwocie 43 zł.

Zważywszy na okres pandemii i kryzysu energetycznego, co spowodowało zwiększone koszty pośrednie i tym samym zmniejszenie wyniku finansowego, spółka w analizowanym okresie w większości osiągała straty. XYZ Sp. z o.o. w 2019 oraz 2022 roku osiągając zyski, w przypadku porównania opodatkowania ryczałtem do klasycznego podatku dochodowego, odprowadziłaby estoński CIT odpowiednio 7-krotnie i 11-krotnie mniejszy niż podatek dochodowy na klasycznych zasadach.

Rezygnacja z samochodów osobowych pozwoliłaby ustalić średni miesięczny ryczałt do zapłaty w kwocie 43 zł. Przychody (bilansowe) w latach 2019–2023 osiągały wielkości od 3,1 mln zł do 6,3 mln zł. Decyzje zarządcze dotyczące wykorzystywania składników majątku w spółce opodatkowanej ryczałtem są klu-

czowe w zakresie procedowania legalnej optymalizacji podatkowej i tym samym oszczędności w zakresie podatku dochodowego.

Dokonując oceny zaprezentowanych danych, należy zwrócić uwagę, iż w przypadku przyjęcia pięcioletniego okresu opodatkowania ryczałtem spółka byłaby zobowiązana do odprowadzenia większej kwoty ryczałtu niż w przypadku opodatkowania według klasycznych zasad.

Formułując wnioski, należy pamiętać, iż wynika to z ponoszonej straty podatkowej w prezentowanym okresie wywołanej pandemią COVID-19. Należny ryczałt za ten okres podyktowany jest wykorzystywaniem pojazdów służbowych do celów prywatnych, co utożsamiane jest z prawem do udziału w zysku innym niż zysk podzielony. Spółka osiągając straty (z wyjątkiem 2019 i 2022 r.), nie może dokonać wypłaty zysku udziałowcom, natomiast prawo do prywatnego wykorzystywania składników majątku przez udziałowca bez wątplenia pozostaje pewnym przysposobieniem niezależnym od osiąganych przez spółkę wyników.

Zwracając uwagę na malejący poziom osiąganych strat rok do roku, zgodnie z zapowiedziami zarządu, w najbliższych okresach poddana analizie spółka będzie w prezentowanych danych za kolejne lata osiągała zyski netto na poziomie sprzed pandemii. Dokonując oceny prezentowanych danych historycznych, zarząd uznał, iż w kolejnych okresach spółka będzie korzystała na opodatkowaniu ryczałtem w stosunku do klasycznych zasad podatku dochodowego. Wpłynąć na to może wysokość szacowanych zysków w przyszłych okresach, które w klasycznym podatku dochodowym — jak wynika z danych w badanych latach — ustaliłyby obciążenia podatkowe na poziomie kilkudziesięciu tysięcy złotych. W przypadku opodatkowania ryczałtem od dochodów spółek roczne obciążenie podatkowe nie powinno przekroczyć poziomu 10 tysięcy złotych, a przy optymalizacji i zmianie sposobu zarządzania składnikami majątku — kilkuset złotych podatku w skali roku.

4. Podsumowanie

Estoński CIT od 2021 roku stanowi w polskim porządku prawnym nową, alternatywną formę opodatkowania spółek, która znacząco obniża obciążenia podatkowe podmiotów gospodarczych reinwestujących zyski. Firmy korzystające z tego modelu nie płacą podatku dochodowego, dopóki nie wypłacą dywidendy, co w praktyce gospodarczej pozwala im na pełne reinwestowanie środków i dynamiczny rozwój (Kubiesa, 2025).

Dzięki niższym stawkom, ale także mechanizmowi odliczenia podatku od wypłaconych zysków, łączne obciążenie fiskalne jest zdecydowanie niższe niż w klasycznym CIT. Wybór tej formy opodatkowania powinien w założeniu po-

prawić płynność finansową przedsiębiorstwa oraz jego zdolności inwestycyjne (Guziejewska & Witczak, 2024).

Wciąż nieduży udział podatników opodatkowanych ryczałtem od dochodów spółek w liczbie spółek prawa handlowego wynika z wielu ograniczeń i warunków do spełnienia. Rozszerzenie nowej formy opodatkowania na nowych przedsiębiorców powinno realnie uwzględniać możliwości finansowe budżetu państwa (z uwagi na mniejsze wpływy z CIT) oraz potencjalne możliwości przyciągania lub powstawania nowych inwestycji (Guziejewska & Witczak, 2024).

Brak składek zdrowotnych od dywidendy, uproszczona księgowość czy też zwolnienia od podatku minimalnego to dodatkowe korzyści ze stosowania estońskiego CIT.

Pomimo niezaprzeczalnych zalet estoński CIT nadal może budzić obawy części przedsiębiorców, które wynikają nie tylko z ich braku wiedzy, ale także z nieprecyzyjnych przepisów i podejścia organów skarbowych w Polsce (Szysz, 2025). Przepisy nadal są dość skomplikowane i niestabilne, problemy pojawiają się również w przypadku ewentualnych przekształceń form prowadzenia działalności gospodarczej. Wprowadzona reforma podatkowa w Polsce nie pozwoliła bowiem na uniknięcie wątpliwości prawno-podatkowych, co potwierdzają liczne interpretacje indywidualne oraz zapadające wyroki sądów administracyjnych.

Zaprezentowane stanowiska ustawodawcy, resortu finansów, organów podatkowych i sądów w zakresie ryczałtu z pewnością odzwierciedlają wysoki poziom ryzyka legislacyjnego, z jakim muszą spotkać się przedsiębiorcy opodatkowani ryczałtem od dochodów spółek. Poziom zaufania obywatela (przedsiębiorcy) do państwa wyraża duża liczba wydawanych interpretacji podatkowych oraz niski poziom podatników opodatkowanych ryczałtem w stosunku do podatników uprawnionych do możliwości przystąpienia do ryczałtu od dochodów spółek.

Wyniki przeprowadzonych analiz pozwoliły zwrócić uwagę na stosunkowo niski poziom świadomości mikroprzedsiębiorców w zakresie opodatkowania ryczałtem w stosunku do podejmowanego ryzyka prawno-podatkowego. Niedostateczny poziom wiedzy w zakresie opodatkowania ryczałtem naraża spółkę na powstawanie zaległości podatkowych, a zarząd i księgowych na odpowiedzialność karnoskarbową.

Nie należy zapominać, że podejmując decyzję o przejściu na estoński CIT, konieczne jest dokonanie analizy całokształtu prowadzonej przez spółkę działalności, w tym m.in. charakteru biznesu, profilu działalności, dokonywanych transakcji czy też poszczególnych pozycji przychodowo-kosztowych jednostki, aby w pełni ocenić nie tylko opłacalność, ale również wszystkie za i przeciw korzystania z tej formy opodatkowania (Mariani Group, 2022). W szczególności warto przed wyborem estońskiego CIT dokonać audytu podatkowo-finansowego

w przedsiębiorstwie. Konieczne jest zbadanie, czy spółka jest w stanie przez cały rok utrzymać warunki uprawniające do opodatkowania ryczałtem od dochodów spółek. Brak wypełnienia warunków może skutkować koniecznością przejścia na klasyczny model opodatkowania wraz z koniecznością zapłaty podatku, np. z korekty wstępną. W przypadku podjęcia decyzji o wyborze opodatkowania estońskim CIT spółka powinna posiadać zaplecze merytoryczne w zakresie monitorowania przepisów, orzecznictwa i doktryny, przez cały rok odnosząc je jednocześnie do prowadzonego przedsiębiorstwa.

Estoński model opodatkowania spółek w Polsce należy ocenić pozytywnie. Analiza sytuacji gospodarczo-finansowej przedsiębiorstwa oraz monitorowanie stanu prawnego w zakresie estońskiego CIT pozwoli w legalny sposób na optymalizację podatkową w spółkach. Brak regulacji ustawowych w podstawowych aspektach prawa podatkowego winien spowodować jednak ostrożność w podejmowaniu decyzji zarządczych w przedsiębiorstwach, są one bowiem obciążone wysokim ryzykiem legislacyjnym.

Bibliografia

- Guzek, M. i in. (2022). *Estoński CIT w praktyce*. Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
- Guziejewska, B., & Witczak I., (2024), W poszukiwaniu efektywnego i optymalnego opodatkowania spółek: CIT Estoński. *Optimum. Economic Studies*, 2(116), 96–114.
- Interpretacja. (2023a). Interpretacja Indywidualna Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 17.01.2023 r. 0111-KDIB1-3.4010.771.2022.2.PC.
- Interpretacja. (2023b). Interpretacja Indywidualna Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z 19.01.2023 r. 0114-KDIP2-2.4010.130.2022.1.IN.
- Interpretacja. (2024). Interpretacja ogólna nr DD8.8203.1.2023 z 25.01.2024 r. Dziennik Urzędowy Ministra Finansów, poz. 7.
- Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. (2024). Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw. <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-podatku-dochodowym-od-osob-fizycznych-ustawy-o-podatku-dochodowym-od-osob-prawnych-oraz-niektorych-innych-ustaw>
- Kubiesa, P., (2025). *Estoński CIT. Aspekty księgowe i podatkowe*. Wolters Kluwer.
- Masso, J., Meriküll, J., & Vahter, P. (2011). Gross Profit Taxation Versus Distributed Profit Taxation and Firm Performance: Effects of Estonia's Corporate Income Tax Reform. *Working Papers of Eesti Pank*. <https://www.digar.ee/arhiiv/en/nlib-digar:137036>
- Mariański Group. (2022). *Estoński CIT. Wdrożenie. Korzyści. Ryzyka. Praktyczne Przykłady*.
- Ministerstwo Finansów. (2021). *Przewodnik do Ryczałtu od dochodów spółek z dnia 23 grudnia 2021*. <https://www.gov.pl/web/finanse/objasnienia-do-ryczaltu-od-dochodow-spolek>
- Ministerstwo Finansów. (2023a). Odpowiedź Ministerstwa Finansów z 4.08.2023 r. na wniosek o dostęp do informacji publicznej. BMI1.0123.1531.2023.
- Ministerstwo Finansów. (2023b). Odpowiedź Ministerstwa Finansów z 22.08.2023 r. na wniosek o dostęp do informacji publicznej. BMI1.0123.2042.2023.
- Ministerstwo Finansów. (2023c). Odpowiedź Ministerstwa Finansów z 1.09.2023 r. na wniosek o dostęp do informacji publicznej, BMI1.0123.2204.2023.

- Odpowiedź. (2023a). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku z 23.08.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 2001-IWK.0150.90.2023.2.
- Odpowiedź. (2023b). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Gdańsku z 29.08.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 2201-IWK.0150.84.2023.
- Odpowiedź. (2023c). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Katowicach z 14.09.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 2401-IWK1.0150.106.2023.
- Odpowiedź. (2023d). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Lublinie z 4.09.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 0601-IWK.0150.83.2023.2.
- Odpowiedź. (2023e). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Opolu z 31.08.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 1601-IWK.0150.122.2023.
- Odpowiedź. (2023f). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu z 30.08.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 3001-IWK.0150.105.2023.
- Odpowiedź. (2023g). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Rzeszowie z 23.08.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 1801-IWK.0150.83.2023.
- Odpowiedź. (2023h). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Szczecinie z 23.08.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 3201-IWK.0150.98.2023.4.
- Odpowiedź. (2023i). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Zielonej Górze z 22.08.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 0801-IWK.0150.83.2023.4.
- Odpowiedź. (2023j). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Krakowie z 15.09.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 1201-IWK.0150.1.89.2023.4.
- Odpowiedź. (2023k). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Kielcach z 19.09.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 2601-IWK.0150.132.2023.3.
- Odpowiedź. (2023l). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Łodzi z 29.08.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 1001-IWK.0150.86.2023.
- Odpowiedź. (2023m). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Olsztynie z 31.08.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 2801-IWK.0150.68.2023.
- Odpowiedź. (2023n). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Warszawie z 30.08.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 1401-IWK.2.0150.136.2023.
- Odpowiedź. (2023o). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej we Wrocławiu z 24.08.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 0201-IWK.0150.108.2023.
- Odpowiedź. (2023p). Odpowiedź Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Bydgoszczy z 29.08.2023 r. na wniosek o udzielenie informacji publicznej, 0401-IWK.0150.74.2023.2.
- Oleksy, M., & Szot, P. (2023). *Estoński CIT 2023. Ryczałt od dochodów spółek*. C.H. Beck.
- Otwarte Dane. (2025). Serwis Rzeczypospolitej Polskiej. <https://dane.gov.pl/pl/dataset/3779,estonski-cit>
- Rządowe Centrum Legislacji. (2020). *Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym oraz niektórych innych ustaw*. UA5. <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12337001/katalog/12708195#12708195,%20dost%C4%99p:%20>
- Safian, W. (2023). *Estoński CIT (ryczałt od dochodów spółek) z uwzględnieniem zmian od 1 stycznia 2023 r.* ODDK.
- Sarnowski, J., & Łożykowski A. (2021). *Estoński CIT 2.0, czyli drugi krok w kierunku pełnego systemu estońskiego w Polsce. Doradztwo Podatkowe — Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych*, 9/2021.
- Sarnowski, J., Łożykowski, A., & Domaszczyńska, P. (2020). *Estoński CIT dla Polski. Potencjał, model wdrożenia i oczekiwane efekty*. Polski Instytut Ekonomiczny.
- Sprawozdania finansowe XYZ Sp. z o.o. za lata 2021–2023.
- Szys, G. (2025). „Estoński CIT”: szansa na brak opodatkowania i poprawę płynności firmy. W: *Purpurowy Informator Grant Thornton*. <https://grantthornton.pl/wpcontent/uploads/2022/12/Purpurowy-Informator-Estonski-CIT-11-28-PL.pdf>

- Ustawa. (1992). Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, tekst jednolity. Dz.U. z 2020 r. poz. 1406 ze zm.
- Ustawa. (1994). Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Dz.U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.
- Ustawa. (2020). Ustawa z dnia 28 listopada 2020 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw. Dz.U. z 2020 r. poz. 2122.
- Wyrok. (2023a). Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 11.07.2023 r. II FSK 93/23.
- Wyrok. (2023b). Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z 12.05.2023 r. I SA/GL 93/23.
- Wyrok. (2023c). Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z 16.02.2023 r. I SA/GL 1125/22.
- Wyrok. (2023d). Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 21.02.2023 r. I SA/ŁD 753/22.
- Wyrok. (2023e). Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 23.03.2023 r. I SA/ŁD 137/23.
- Wyrok. (2023f). Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z 25.07.2023 r. I SA/GD 491/23.
- Wyrok. (2023g). Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 29.08.2023 r. III SA/WA 1335/23.

Estonian CIT — Tax Optimization Burdened with Legislative Risk as an Alternative form of Taxation of Company Income

Abstract. In 2021, a new — despite the legislative burdens — form of taxation of business entities was introduced in Poland: a flat-rate tax on corporate income. The direct inspiration for creating a flat-rate tax on corporate income was, among others, the corporate taxation model in force in Estonia, hence it is commonly called the „Estonian CIT”. The essence of this method of income taxation is to shift the moment of tax liability until the actual distribution of the taxpayer’s profits, which means that as long as the profits are retained in the company, taxation does not occur. The undistributed profits retained in the company can build its financial liquidity and can also be used for reinvestment. This taxation system significantly facilitates running a business by reducing tax obligations, and additionally provides an incentive for further development financed by generated profits.

Keywords: Estonian CIT, lump sum tax on company income, tax interpretations — practical problems, income tax, hidden profit, expense unrelated to business activity